

Eva Hrušková, James Turnbull

Svěřenské fondy

KROK ZA KROKEM

- Komplexní informace o svěřenských fondech na jednom místě
- Určeno široké veřejnosti
- Co jsou svěřenské fondy a k čemu slouží?
- Proč je svěřenský fond vhodný právě pro vás?
- Proč, jak a kdy založit svěřenský fond?
- Praktické ukázkové příklady

*Poděkování za pomoc patří
Jenně Berchové, Janu Vytiskovi
Kamile Jirsové, Matěji Nešlehovi
a Tomáši Pouchovi.*

Eva Hrušková, James Turnbull

Svěřenské fondy

KROK ZA KROKEM

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Edice Právo pro praxi

Mgr. Eva Hrušková, James Turnbull LLB

Svěřenské fondy – krok za krokem

Vydala GRADA Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
tel.: 234 264 401, fax 234 264 400
www.grada.cz
jako svou 7981. publikaci

Realizace obálky Vojtěch Kočí
Sazba Jan Šístek
Odpovědná redaktorka Mgr. Tereza Hofmanová
Počet stran 240
První vydání, Praha 2021
Vytiskla TISKÁRNA PROTISK, s.r.o., České Budějovice

© Grada Publishing, a.s., 2021

ISBN 978-80-271-4151-7 (ePub)
ISBN 978-80-271-4150-0 (pdf)
ISBN 978-80-271-3089-4 (print)

Obsah

1	Úvod	7
2	Trocha zábavné historie	13
3	Co je to svěrenský fond?	17
4	Různé druhy svěrenských fondů	22
5	Proč zakládat svěrenský fond?	25
6	Kdy založit svěrenský fond	30
7	Jak založit svěrenský fond	32
8	Pozor na špatně sepsané zakládací listiny	39
9	Kdo dostane peníze?	41
10	Vklady majetku do svěrenského fondu	48
11	Nákup a prodej věcí	52
12	Vyjmutí majetku ze svěrenského fondu	57
13	Rodiny někdy bývají komplikované	63
14	Ochrana vašeho domova	72
15	Zrcadlové svěrenské fondy	82
16	Rozvod, manželství a společné jmění manželů	87
17	Předání firmy další generaci – nebo ne?	95
18	Budování rodinné dynastie	106
19	Ochrana zranitelných osob	111
20	Svěrenské fondy za určitým účelem	119
21	Žít navždy a dělat hezké věci	124
22	Vyprávění o hradech a zámcích, ale hlavně o chalupách	133
23	Poznámka o blind trustech	139
24	Vyberte si svého svěrenského správce	143
25	Proč je administrace svěrenského fondu nezbytná a jak ji dělat správně	150
26	Povinnosti svěrenského správce	162
	A. Kdo je šéf?	163
	B. Seznam povinností svěrenského správce	164
	C. Povinnost: Péče řádného hospodáře	165
	D. Povinnost: Dodržovat zákony	166

E.	Povinnost: Dodržovat a plnit podmínky stanovené zakládacími listinami svěřenského fondu	166
F.	Povinnost: Jednat osobně	167
G.	Povinnost: Chránit majetek ve svěřenském fondu a bránit fond před útoky z vnějšku	169
H.	Povinnost: Být obezřetný – „Pravidlo ChSSZ“	170
CH.	Povinnost: Jednat v nejlepším zájmu obmyšlených osob	174
I.	Povinnost: Být nestranný vůči obmyšleným	178
J.	Povinnost: Odpovídat za své činy a informovat obmyšlené (v nezbytném rozsahu)	180
K.	Povinnost: V případě potřeby jednat	183
L.	Povinnost: Každé rozhodnutí předem zvážit	186
M.	Povinnost: Neprofitovat; avšak mít možnost pobírat odměnu za své služby	187
N.	Povinnost: Být loajální a neocitnout se ve střetu zájmů	189
27	Změna nebo zrušení svěřenského fondu	195
28	Uchování tajemství – Soukromí	202
29	Mezinárodní alternativy	209
30	Některé obavy a předpovědi	212
31	Dodatek č. 1 – seznam důležitých ustanovení	216
	Ustanovení, která váš statut musí obsahovat	216
	Další ustanovení, která by měla většina statutů obsahovat	217
	Další ustanovení, která by mohly statuty obsahovat	219
	Ustanovení, která musí být ve smlouvě o svěřenském fondu	220
	Ustanovení, která by měla být ve smlouvě o svěřenském fondu	220
	Ustanovení v Memorandu přání	225
32	Dodatek č. 2 – Výběr zajímavých případů	226

1 Úvod

Úvod – Proč ten povyk?

Během relativně krátké doby, po kterou jsou svěřenské fondy využívány v českém právním řádu, proběhlo kolem tohoto tématu mnoho debat; některé ohlasy byly pozitivní, jiné méně. Bylo též sepsáno několik teoretických pojednání – zaměřených na akademiky a právníky, avšak dosud se neobjevila žádná jednoduchá „uživatelská příručka“. Mnoho lidí, kteří se opravdu snažili nové struktury porozumět, tak mohlo jediné skutečné informace získat pouze ze sdělovacích prostředků – jenže velká většina byla zkreslená nebo pojatá jako senzace.

Až dosud neexistovala žádná publikace zaměřená na běžnou populaci, publikace, která by vysvětlovala, co tyto struktury jsou a jak mohou (nebo nemohou) být ku prospěchu normálním lidem. Proto jsme se rozhodli napsat knihu, kterou držíte v rukou – chtěli jsme říct pravdu o svěřenských fonděch – jednoduše a srozumitelně, a demystifikovat tak vzniklá nedorozumění a zmatky.

Naše mnohaleté zkušenosti se svěřenskými fondy, a to jak tuzemské, tak zahraniční, nás naučily, že fondy mohou být nesmírně důležitým nástrojem prakticky pro každého, počínaje běžnými rodinami a konče majiteli firem. Rodinami myslíme skutečné rodiny se svými každodenními problémy, nikoli pouze svět milionářů a politiků (ačkoli jsou samozřejmě užitečným nástrojem i pro ně).

V této knize vysvětlíme, co jsou svěřenské fondy a také se lehce zmíníme o jejich historii. Budeme se zabývat též tím:

- Proč jsou svěřenské fondy v zahraničí tak oblíbené;
- Kdy byste měli založit svěřenský fond (a kdy nikoli);
- Jaké jsou typy svěřenských fondů a zda jsou všechny vytvořeny stejně;
- Jak založit svěřenský fond;
- Jak spravovat svěřenský fond;
- Jaké jsou povinnosti svěřenského správce.

Často jsme žádáni, abychom na téma svěřenské fondy veřejně přednášeli. Na prezentacích se pak snažíme rozebrat skutečné životní situace, tak aby mohli posluchači jasně spatřit paralelu se svou vlastní zkušeností. Pomáháme jim tak pochopit, co sami potřebují. Doufáme, že našim čtenářům budeme schopni poskytnout totéž.

V této knize Vás provedeme několika scénáři, které jsou postaveny na typických situacích, jež můžeme v České republice běžně nalézt. Ukázkové příklady využíváme proto, abychom v praxi předvedli, kdy a jak svěřenské fondy fungují, kdy nefungují, a co je nejdůležitější, chceme na nich ilustrovat, jak snadné to celé je.

Zde je šest scénářů, jež budeme v knize rozebírat.

Daniel a Sára

Daniel a Sára tvoří běžný manželský pár se dvěma dětmi, Uršulou (4 roky) a Denisem (6 let).

Mezi jinými věcmi vlastní dům v Praze a finanční obnos ve výši 20 milionů korun. Dům zdědil Daniel po matce, která bohužel vloni zemřela. (Vzhledem k tomu, že Daniel dům zdědil, nestal se součástí společného jmění manželů.)

Daniel se Sárrou chtěl založit svěřenský fond za účelem ochrany rodinného majetku před jakoukoli budoucí hrozbou z vnějšku a k zajištění budoucnosti svých dětí. Před smrtí matka Danielovi sdělila, že by si přála, aby se dům zachoval pro vnoučata. Během svého života však v tomto ohledu neučinila žádné kroky, takže dům nakonec zdědil Daniel jako její nejbližší žijící příbuzný.

Jejich nejlepším přítelem je František, který oba manžele dobře zná a všichni si vzájemně důvěřují. Na svatbě jim šel za svědka.

Honza a Jana – Smíšená rodina

Honzovi je 35 let a z předchozího vztahu s Lenkou má dvě desetileté dcery. Je rozvedený a s bývalou ženou nemá moc dobrý vztah. Dvojčata jsou ve střídavé péči.

Jana je Honzova nová přítelkyně. Janě je 33 let a děti nemá. Honza s Janou nyní společné děti neplánují, ale to se v budoucnu může změnit.

Honza vlastní byt v Praze, kde žije společně s Janou. Jana má majetek v hodnotě 500 000 Kč a chalupu na Šumavě, kterou zdědila po své matce.

Oba jsou zaměstnaní a podnikat se nechystají.

Nedávno se vzali a obávají se potenciálního sporu s Lenkou v případě, že by se Honzovi něco přihodilo. Přejí si:

- zajistit, aby byli chráněni ve svých stávajících pozicích, tedy aby
- Jana byla chráněna před případným finančním útokem z Lenčiny strany a aby
- Honzův majetek v každém případě zdědily Honzovy děti (nikoli Lenka).

Zuzana – podnikatelka

Zuzana je úspěšnou developerkou. Tvrdě pracuje a její byznys profituje. V posledních letech se těšila z pracovních úspěchů a společně se svým manželem Eduardem a dvěma dětmi vlastní dům v Praze (nezatížený hypotékou), chalupu, dvě auta a sbírku umění.

Zuzana se obává podnikatelského rizika. Přestože se jí nyní daří, je si vědoma toho, že development je velmi cyklické a riskantní odvětví. Obává se, že pokud v budoucnu dojde k výraznému poklesu trhu s nemovitostmi, mohlo by to mít za následek zánik její firmy nebo dokonce její osobní bankrot. Zároveň se obává možné osobní odpovědnosti, v případě, že by ji některý z obchodních partnerů zažaloval.

Zuzana chce svou rodinu zajistit tím, že kolem rodinného majetku „vybuduje hradbu“, tak aby byl i v neočekávaném případě chráněn před riziky, které z jejího podnikání plynou.

Druhou potenciální hrozbu pro rodinu představuje Eduardovo podnikání. Přestože Eduard není tak úspěšný jako Zuzana, provozuje společnost zaměřenou na firemní zážitkové a teambuildingové akce. Obává se finanční odpovědnosti v případě, že by se některý z účastníků jeho akcí vážně zranil nebo dokonce zemřel.

Eduard je pojištěn, ale má obavy, že pojištění nepokrývá veškerá myslitelná rizika.

František a Ilona Novákoví

František a Ilona jsou v důchodu. Žijí v Praze a vlastní cennou chalupu v Jizerských horách. Mají tři dospělé děti, které na chalupě prakticky vyrůstaly, takže je toto místo plné rodinných vzpomínek.

Dvě z dětí na chalupu pravidelně dojíždějí. Třetí dítě na hory nejezdí. Přeje si, aby rodiče chalupu prodali.

Jedno z dětí, které chalupu využívá, je úspěšným podnikatelem, který již přispívá na téměř veškeré opravy a údržbu. Jeho rodina chalupu navštěvuje průměrně jednou za měsíc. Druhé z dětí pracuje v továrně, ale hory i s rodinou zbožňuje a na chalupě pravidelně tvrdě pracuje (seká trávu, natírá střechu atd.). Se svou rodinou zde tráví většinu víkendů.

František s Ilonou si přejí, aby chalupa zůstala v rodině, a do budoucna se chtějí vyhnout potenciálnímu rodinnému sporu.

Hana – pečovatelka

Haně je přes 70 let a je vdova. Jejímu synovi Ivanovi je 50 let a je mentálně postižený. Ivan není schopen bydlet sám a v současnosti žije s Hanou, která se o něj stará. Hana nemá žádné další děti ani blízké příbuzné.

Hana a Ivan žijí v Hany bytě v Praze. Byt má hodnotu 5 milionů korun. K tomu má Hana nějaké úspory a investice v celkové hodnotě okolo 1 milionu korun.

Vzhledem k věku Hana řeší, co bude s Ivanem, až tu sama nebude, aby se o něj postarala. Chtěla by si být jistá, že bude moci zůstat v bytě, a že mu bude po zbytek života zajištěna odpovídající péče.

Až Ivan zemře, přála by si, aby byl byt prodán a utržené peníze byly použity na podporu rodičů, kteří se starají o své postižené děti.

Oldřich a Božena – Úspěšný pár

Oldřichovi a Boženě je oběma přes šedesát a spoustu let strávili ve šťastném manželství. Oldřich v 90. letech založil nyní velmi úspěšnou firmu, která v současnosti zaměstnává mnoho lidí. Na svůj byznys je velmi hrdý. Největší výrobu soustředil v Jablonci and Nisou, kde se díky tomu stal velmi známou a respektovanou osobou. Oldřich s Boženou nyní tráví svůj čas střídavě ve vile v Jablonci, v bytě v Praze 1 a ve svém letním domku ve Francii.

Božena je vášnivou sběratelkou umění a její sbírka výtvarných děl, kterou v průběhu let nashromáždila, má nyní hodnotu přes 10 milionů Kč.

Oldřich s Boženou mají tři děti. Martin je historik a byznys ho absolutně nezajímá, David je nadšeným podnikatelem, ale je nestálý a má za sebou již mnoho obchodních neúspěchů. Oldřich ho miluje, ale nemyslí si, že je tou pravou osobou, která by měla firmu řídit. Nejmladšímu synovi Danielovi je 23 let, zdá se bystrý a zřejmě by mohl být ve firmě slibným budoucím manažerem. Na pozici senior manažera je nyní Jakub, člověk, který byznysu skutečně rozumí a Oldřich mu věří.

Oldřich s Boženou si přejí, aby všechny jejich děti měly v budoucnu z firmy stejný prospěch, ale zároveň chtějí zajistit, aby:

- měl Oldřich kompletní kontrolu nad firmou, a to až do doby, než se jí bude připraven vzdát;
- firma byla zachována i pro další generaci;
- nedošlo k rodinnému sporu;
- výroba v Jablonci nebyla alespoň po dobu 10 let po Oldřichově smrti prodána;
- David nemohl převzít kontrolu nad firmou;
- Jakub ve firmě zůstal;
- a někdy v budoucnu, až nastane pravý čas, mohl Daniel hrát ve firmě aktivnější roli.

Předtím než začneme, chtěli bychom vám položit několik jednoduchých otázek:

1. Víte, co by se stalo s vaším majetkem, pokud byste teď zemřeli?
2. Pokud ano, byli byste s takovým výsledkem spokojeni?
3. Pokud ne, víte, jaký jiný výsledek byste si přáli?
4. Máte-li firmu, víte, kdo by ji měl po vás převzít? Ví to i tato vybraná osoba?
5. Máte-li firmu, co by se stalo s vaším rodinným domem nebo jiným důležitým rodinným majetkem, pokud byste zbankrotovali nebo byli zažalováni?

Pokud vás tyto otázky znepokojují, potom prosím pokračujte ve čtení. Je možné, že k vyřešení těchto problémů potřebujete založit svěřenský fond anebo se pro Vás nabízí jiná varianta. Způsob řešení sám o sobě není tak podstatný. Důležité je, mít jasnou představu o tom, co byste si přáli, aby v budoucnu nastalo.

Probírání smrti, bankrotu a podobných témat je samozřejmě trochu depresivní. Na druhou stranu, pokud se takové téma vůbec neotevře, výsledkem je velmi často finanční a emocionální katastrofa pro ty, kteří vás přežijí. Je to něco jako jít k zubaři – nechce se vám, ale mnohem lepší je k němu zajít, protože pokud tak neučiníte, důsledek bývá mnohem horší.

Na konci procesu je většina rodin schopna přijít s nějakým seznamem přání; tedy představou toho, co by mělo nastat. Pokaždé zdůrazňujeme, že pokud tímto procesem procházíte, je velmi důležité soustředit se na to, jaký výsledek si přejete. V této fázi zapomeňte na zákony a neřešte, které struktury by pro vás mohly být vhodné. Prvním krokem je zjistit, co chcete. Konkrétní řešení jsou pouze nástroji k dosažení vašich cílů, a ty mohou přijít později.

Hlavním úkolem této knihy je vzdělávat, a naším prvním úkolem je ukázat vám „nejvíce osvědčený“ přístup k založení a případné správě vašeho svěřenského fondu. Přesto vás musíme varovat: tato kniha není určena jako návod, jak si sami založit vlastní svěřenský fond. Z naší zkušenosti je právě toto důvodem, proč mnoho svěřenských fondů nefunguje – byly totiž založeny někým (včetně některých advokátů nebo notářů), kdo přesně nerozuměl tomu, co dělá. Jak můžete správně připravit něco, čemu úplně nerozumíte?

K porozumění můžete dojít pouze prostřednictvím řádných znalostí a ty vám zase umožní najít cestu, jak váš svěřenský fond „ovládat“. Cílem této knihy je tedy dát vám potřebné informace k tomu, abyste mohli učinit informované rozhodnutí o tom, zda svěřenský fond je nebo není tou správnou variantou právě pro VÁS. Nezakládejte svěřenský fond jenom pro to, že jeden mají vaši přátelé anebo proto, že vám to řekl váš právník. Nejprve dobře pochopte, co děláte a proč.

Doufáme, že se tato kniha stane vaší „příručkou“. Ovšem zároveň věříme, že si její čtení užijete. Některé části budou humorné. Jiné aspekty vás mohou spíše vyděsit. Pokud se tak stane, a my vás vystrašíme natolik, že začnete jednat, potom splní svůj cíl.

2 Trocha zábavné historie

Trocha zábavné historie

Pokud se vám historie obecně zdá trochu nudná, potom je historie svěrenských fondů světlou výjimkou. Najdeme v ní totiž všechny prvky dobrého pohádkového příběhu, včetně rytířů, králů a bitev. Chybí pouze princezna a drak!

Postava 1: *Bojovník*, 1824. Umělec: Sir Charles Lock Eastlake. Birmingham Museums Trust

Svěrenské fondy jsou v České republice teprve od roku 2014. Ve zbytku světa se však jejich historie datuje stovky let do minulosti. Svěrenské fondy (nebo něco jim podobného) existovaly již ve starém islámském právu a v dobách starověkého Říma. Naše vyprávění se ale odehrává ve 12. století, v období křížáckých válek. Český svěrenský fond je totiž přímým potomkem anglo-saského modelu trustu, jehož příběh začíná naší pohádkou.

Tento příběh je pravdivý, ale jména (a několik dalších drobností) byla pozměněna z důvodu ochrany nevinných a také proto, abychom jej učinili zajímavějším.

Bylo, nebylo, (okolo roku 1190) žil statečný rytíř, Sir Wilbur. Sir Wilbur byl chrabrý, vlastnil vzrostlého hřebce jménem Bob, věřil v Boha a ve svého krále. Král mu dal svatý úkol a pověřil ho, aby se svými vojáky táhl na Střední východ bojovat proti pohanům. Sir Wilbur byl králi loajální, navíc pohanství nepodporoval, svůj úkol proto přijal a začal s přípravami k odjezdu.

Před tím, než odjede, však musí vyřešit několik praktických problémů. Kdo se postará o hrad a pozemky po dobu jeho nepřítomnosti? A co se stane, pokud během plnění svého úkolu zemře a domů se nikdy nevrátí? Sir Wilbur potřeboval najít důvěryhodnou osobu, která se mu bude po dobu jeho nepřítomnosti o majetek starat. Bohužel poněkud naivně důvěřoval svému obtloustlému a zlému bratranci Baronu Edmundovi a o tuto službu požádal právě jeho. Vzhledem k tomu, že nebylo jisté, zda se Sir Wilbur z plnění svatého úkolu vůbec vrátí, převedl pozemky na Baronovo jméno – pochopitelně se domluvili, že po návratu Sira Wilbura mu je Baron Edmund zase vrátí.

Sir Wilbur osedlal svého vzrostlého hřebce Boba a vyrazil se svými vojáky plnit svůj svatý úkol. Bojovali statečně a opravdu se jim podařilo pohanství ve velké míře potlačit.

Mezitím se zlý Baron Edmund stal hradním pánem. Ve své nové pozici se cítil velmi dobře, uspokojivě tloustl a všichni žili šťastně až do smrti. . . nebo alespoň do té doby než se, po mnoha bitvách a po zhlédnutí mnoha podivuhodných míst, Sir Wilbur vítězně vrátil domů a požádal zlého Barona Edmunda, aby mu hrad vrátil.

Ovšem, jak zřejmě tušíte, zlý a nyní ještě tlustší Baron Edmund řekl: „Ne. Táhní, hrad je můj. Dal jsi mi ho.“ Baron Edmund na svůj slib zjevně velmi rychle zapomněl.

Statečný, čestný a bohobojný rytíř Sir Wilbur Edmunda svým mečem neproklál. Místo toho se obrátil na soud. Ovšem soudci mu sdělili toto: „Sire, přes všechnu Vaši statečnost, hrad jste převedl na Barona Edmunda, takže teď patří jemu.“

Zklamaný Sir Wilbur se rozhodl zkusit poslední šanci. Miloval svého krále a důvěřoval v jeho úsudek. Proto jej navštívil, aby mu vysvětlil, co se stalo, v naději, že by ho král mohl vyslyšet. A protože byl Sir Wilbur

Postava 2: Edward I - Westminster Abbey

statečný a vždy loajální, král jej opravdu vyslechl a prohlásil: „Sire, Baron Edmund sice může být ve smlouvě uveden jako legální majitel půdy a hradu, ale Ty, můj statečný rytíři, Ty jsi pravým a oprávněným vlastníkem, a proto Edmundovi prikazuji, aby Ti pozemky i hrad vrátil.“

A potom již všichni žili šťastně až do smrti, samozřejmě vyjma zlého Edmunda, který zemřel brzy poté strašlivou smrtí v důsledku své těžké obezity.

A tak náš příběh končí.

Co bychom si z něj měli odnést? Podstatné je to, co udělal král. Řekl, že člověk, který je někde uveden jako legální vlastník něčeho, někdy nemusí být zároveň skutečným vlastníkem¹. Edmund tak mohl být vlastník na základě smlouvy, ale ve skutečnosti hrad ani pozemky nikdy nebyly jeho. Po celou dobu skutečně patřily Siru Wilburovi a Edmund je pro něj jednoduše pouze „spravoval“. Toto je úplný počátek myšlenky trustu (svěřenského fondu). Jedna osoba, svěřenský správce (v tomto případě Edmund) se o něco stará (v tomto případě o hrad) pro někoho dalšího – obmyšleného (v tomto případě pro Sira Wilbura).

V následující kapitole Vám koncept svěřenského fondu přiblížíme více, ale už zde, ve 12. století, můžeme spatřit jeho základní principy.

Jak jsme již poznamenali, tento příběh je pravdivý a ve skutečnosti se jich takových odehrálo velmi mnoho. Tak mnoho, že král Eduard I., otráven žádostmi tolika nešťastných rytířů, vyhlásil nový zákon:

all petitions that touch the Seal shall go first to the Chancellor, and those that touch the Exchequer to the Exchequer, and those that touch the justices or the law of the land to the justices, and those that touch the Curio to the justices of the Curio. And if the matters are so great, or so much of grace, that the Chancellor and the others cannot do what is asked without the King, then they shall take them to the King to know his will, and that no petition come before the King and his Council except by the hands of the said Chancellor and the other chief ministers; so that the King and his Council may be able, without the embarrassment of other business, to attend to the important business of his Kingdom and his foreign lands

¹ Pokud vám tohle tvrzení není jasné, nezužefjte. I mnozí čeští právníci mají s tímto konceptem problém. V právním systému common-law, odkud byl koncept svěřenského fondu přejat, existuje tzv. oddělené vlastnictví: „legální vlastnictví“, kdy nějaká osoba spravuje něco pro jinou osobu; a „beneficiární vlastnictví“ nebo tzv. „skutečné vlastnictví“, které má osoba, pro níž je daná věc spravována. U nás něco takového neznáme, ale, jak si vysvětlíme později, české právo se s touto myšlenkou popasovalo po svém.

V kostce řekl: „Jako významný král jsem velmi zaneprázdněn a nemám čas zabývat se drobnostmi, neobtěžujte mě tedy, pokud se nejedná o důležitou záležitost.“² Toto byl prvopočátek založení zvláštního soudu – Kancléřského soudu – který se začal všemi těmito případy zabývat, a tak počalo nové trustové právo³.

Svěřenské fondy se od té doby staly užitečným a důležitým nástrojem a rozšířily se. Nejprve s britským právem do zemí Britského impéria: Velké Británie, Kanady, Spojených států amerických, Indie, Keni, a dalších. V poslední době lze svěřenské fondy nebo struktury, které jim jsou velmi podobné, nalézt po celém světě v tak rozmanitých zemích jako je Mexiko, Brazílie nebo Čína a také ve většině zemí západní, střední a jižní Evropy. Nakonec se v roce 2014 dostaly i k nám.

Proč? Protože jde o velmi užitečný nástroj, který pomáhá řešit skutečné problémy běžným lidem (nikoli pouze těm bohatým).

V následující kapitole vám vysvětlíme, jak vypadá a jak funguje současný svěřenský fond používaný v 21. století.

² Všechny žádosti, které se týkají pečeti, směřují nejdříve Kancléři, a ty, které se týkají státní pokladny, směřují do státní pokladny, a ty, které se dotýkají soudců nebo pozemkového práva směřují k soudcům, a ty, které se týkají Jurie, směřují k soudcům Jurie. Teprve jsou-li záležitosti tak veliké nebo je v nich zapotřebí udělení takové milosti, že Kancléř a ostatní nemohou učinit, co je po nich žádáno bez Krále, vezmou je ke Králi, aby poznali jeho vůli a vůli královské rady vyjma zmíněného Kancléře a ostatních hlavních ministrů. Aby se Král a jeho rada mohli bez rozpaků věnovat jiným důležitým záležitostem svého království a jeho cizích zemí.

³ Vzhledem k tomu, že jsou zahraniční trusty a české svěřenské fondy ve svém základu napříč všemi jurisdikcemi prakticky stejné a v jednotlivých zemích nalezneme pouze malé odchylky, budeme v této knize pro zjednodušení používat označení „svěřenský fond“ i pro zahraniční trusty.

3 Co je to svěřenský fond?

Co je svěřenský fond?

Ve světě jsou svěřenské fondy velmi dobře známe a běžně využívané. V České republice jsou však nové, a tudíž zatím neznámé či nepochopené. Proto začneme s úplnými základy a přesně vysvětlíme, co to svěřenský fond je. Pokusíme se o to tak jednoduše, jak jen to bude možné.

Všechny svěřenské fondy mají stejný základ, osobu a nějaký majetek.

Jako příklad využijeme případ Daniela a Sára, jednu z ukázkových situací, které jsme nastínili v kapitole 1.

Daniel je nejprve vlastníkem domu. Všichni víme, že být vlastníkem domu je skvělé. Pojdme však toto tvrzení blíže prozkoumat a zjistit, *proč* tomu tak je. Myslíme si, že hlavní důvody jsou dva:

- Za prvé, pokud něco vlastníte, pak nad tím máte kontrolu. Takže, pokud se Daniel např. rozhodne obarvit svůj dům na růžovo, může to udělat. Je jeho. Daniel se také může rozhodnout dům prodat nebo se ho prostě zbavit. Může ho udržovat v dobrém stavu, anebo ho zanedbat a nechat rozpadnout. Daniel může s domem nakládat, jak chce, ať již dobře nebo špatně, hloupě nebo citlivě, nemusí se nikoho ptát na povolení a nikdo nebude jeho rozhodnutí rozporovat. Daniel je šéf!
- Druhou výhodou vlastnictví je, že z takové věci máte prospěch. V našem případě Daniel může ve svém domě žít. Na své zahradě, ve stínu svého stromu si může v klidu odpočívat a popíjet pivo. Nemusí nikomu platit nájem. Nebo může svůj dům někomu pronajmout. Pokud to udělá, získá pravidelný příjem z nájemného. Konečně se také může rozhodnout dům prodat. Pokud tak učiní, peníze z prodeje může utratit za cokoli bude chtít.

Ovšem vlastnictví nemusí být vždy tak fantastické.

- Jste-li vlastníkem domu, může se to kdokoli dozvědět – stačí nahlédnout do katastru nemovitostí, kde je uvedeno vaše jméno. Může to narušit vaše soukromí.
- Pokud jste vlastníkem mnoha věcí, ostatní lidé Vám mohou začít závidět a začít hledat způsoby, jak vás části majetku zbavit.
- Pokud vlastníte něco, co generuje zisk, musíte se starat o placení daní.
- Pokud se dostanete do exekuce nebo zbankrotujete, exekutor může Váš dům zabavit, vy a vaše rodina tak můžete přijít o něco, co jste získávali mnoho let, a zároveň o střechu nad hlavou.
- Pokud něco vlastníte a zemřete, zdědí to rodina na základě pravidel stanovených zákonem. Někdy to vede k výsledku, který si nepřejete.
- Pokud vlastníte rodinnou firmu a zemřete, existuje velká šance, že dojde k rodinnému sporu, a že vaše firma zanikne.

Svěřenský fond nabízí jednoduchý způsob, jak odstranit nevýhody vlastnictví, majetek ochránit a současně si ponechat výhody, které z jeho vlastnictví vám i vaši rodině plynuly. Což je důvodem, proč jsou tak oblíbené po celém světě.

V našem příkladu se Daniel rozhodne založit svěřenský fond.

Podepíše notářský zápis a další nezbytné listiny, které probereme později. Daniel je nyní **zakladatelem** svého nového svěřenského fondu, který budeme nazývat „Svěřenský fond rodiny Horákových“.

Poté, co založil svěřenský fond, může do něj Daniel vložit svůj dům. Jakmile tak učiní, přestane být jeho vlastníkem, takže všechny nevýhody okamžitě odpadnou.

Zajímavé je, že podle české právní úpravy nemusí do svěřenského fondu vložit dům pouze Daniel. Mohla by to být jeho žena Sára, pokud by byla majitelkou

Svěřenské fondy jsou ve světě populární

Dobrým příkladem toho, jak jsou svěřenské fondy ve světě oblíbené, je Nový Zéland (jedno z mála míst, kde víme, kolik svěřenských fondů zde existuje).

Nový Zéland má:

- 60 milionů ovcí
- 4,7 milionů lidí
- 600 000 firem
- **500 000** svěřenských fondů

Na novém Zélandu je pro většinu rodin a zejména těch, které podnikají nebo vlastní významný majetek, naprosto běžné mít svěřenský fond.

Prostředí na Novém Zélandu není podle našeho názoru od České republiky příliš rozdílné.

domu ona. Mohl by to být kdokoli. Osoba, která takto navyšuje majetek svěřenského fondu se nazývá **Vkladatel**⁴.

Počkat – znamená to, že pokud přestává být dům jeho, ztrácí nad ním kontrolu a také veškeré výhody, které mu z vlastnictví plynuly? Odpověď zní „Ne. Ne tak úplně“. Pojdme si to vysvětlit:

Když Daniel založil svůj svěřenský fond, určil svého kamaráda Františka, aby jej spravoval. František se stal **svěřenským správcem**. Daniel mohl jmenovat pouze jednoho svěřenského správce, mohl však jmenovat dva nebo jich určit více (což se často děje). Pokud by Daniel chtěl, mohl by být jedním ze svěřenských správců dokonce i on sám. Svěřenští správci jsou odpovědní za správu svěřenského fondu, ale – stejně jako Daniel – nejsou jeho vlastníky. (Takže pokud František např. zbankrotuje, nebude to pro svěřenský fond problém – dům, který do něj byl vyčleněn, nepatří ani jemu – František je pouze „správcem“ domu).

Znamená to tedy, že Daniel ztratil kontrolu? Teoreticky ano – nyní činí veškerá důležitá rozhodnutí ohledně domu František. Nyní je to on, kdo se může rozhodnout dům prodat, nebo pronajmout, nebo jej natřít na růžovo. Důležité je však zmínit několik věcí:

- Za prvé, předtím, než Daniel vložil svůj dům do svěřenského fondu, stanovil určitá pravidla. František si proto nemůže dělat, co se mu zachce. Musí tato pravidla dodržovat.
- Za druhé, jedním z pravidel, které Daniel stanovil bylo, že svěřenský správce musí nechat Daniela v domě zdarma bydlet tak dlouho, jak bude chtít. Znamená to, že Daniel může i nadále sedět na „své“ zahradě ve stínu „svého“ stromu a popíjet pivo.
- Za třetí, a to je nejdůležitější, Daniel má pravomoc „jmenovat a odvolávat svěřenské správce“. Jinými slovy může kdykoli, z jakéhokoli důvodu, Františka jednoduše odvolat a nahradit ho někým jiným. Takže pokud František nebude dělat to, co si přeje Daniel, ten ho jednoduše vymění. Ve výsledku si Daniel stále drží plnou kontrolu.
- Pravidla, která Daniel na začátku stanovil, se budou uplatňovat i nadále po Danielově smrti. Vzpomeňme si, že dům už Danielovi „nepatří“, a proto nebude ani součástí dědického řízení – svěřenský fond tak může, pokud si to Daniel bude přát, fungovat ještě dlouho po jeho smrti.

⁴ V některých zemích je osoba, která navyšuje majetek svěřenského fondu zároveň automaticky považována za dalšího zakladatele svěřenského fondu, ale to není případ České republiky. Jasně to potvrzuje § 1468 občanského zákoníku. V porovnání s ostatními zeměmi se jedná o velkou výhodu.

Zní to dobře. Daniel si drží kontrolu. Ale co výhody z vlastnictví?

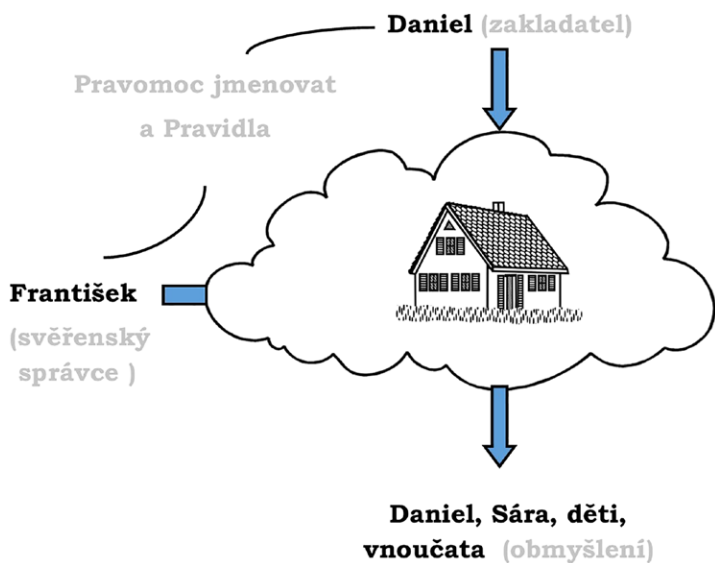
Když Daniel dům vlastnil, byl sice v katastru nemovitostí zapsán jako vlastník, ale pokud byste se ho zeptali, pravděpodobně by vám řekl, že dům není pouze jeho, ale patří spíše rodině jako takové. Patřil jemu, jeho manželce a dětem. Šlo přece o „rodinný dům“.

A tak se dostáváme ke třetí skupině osob; Daniel, jeho žena Sára a jejich děti (stejně jako budoucí vnoučata) jsou označeni jako **obmyšlení**. František jako svěřenský správce tedy spravuje svěřenský fond výhradně ve prospěch obmyšlených.

Musíme zmínit, že na základě české právní úpravy nepatří majetek ve svěřenském fondu ani obmyšleným – nebo alespoň ne komukoli z nich. Znamená to, že pokud Sára zbankrotuje, nebude to z pohledu domu problém – není její. Ve skutečnosti, na základě českého práva **dům nepatří nikomu!**

Daniel s rodinou tedy mohou v domě žít, pokud jej pronajmou, mohou mít pravidelný příjem z nájemného a mohou získat peníze z případného prodeje – nic se vlastně nezměnilo, kromě toho, že dům je nyní chráněn před vnějším útokem a musí být vždy spravován na základě Danielových pravidel.

V reálném životě jsou svěřenské fondy trochu komplikovanější, ale v základu mají vždy tuto jednoduchou strukturu:

Poznámka ke svěřenskému fondu a svěřenským správcům

Jak je vidět v našem náčrtku, svěřenský fond zobrazujeme jako mrak. Je to proto, že na rozdíl od korporace nemá samostatnou právní subjektivitu. Svěřenský fond jako takový nemůže být zažalován, nemůže ani podepisovat smlouvy. Svěřenský fond nemůže vlastnit dům.

Namísto toho, svěřenský fond existuje prostřednictvím svých svěřenských správců. V našem případě jedná svěřenský správce František jako „vlastník“ domu. Podíváte-li se do katastru nemovitostí nebo do jakékoli smlouvy, do které svěřenský fond vstupuje, nenaleznete zde jako vlastníka „Svěřenský fond rodiny Horákových“. Svěřenský fond nemůže být vlastníkem, protože nemá právní subjektivitu.

Na místo toho bude jako vlastník zapsán „František, svěřenský správce Svěřenského fondu rodiny Horákových“.

Vzniká tak zajímavý a poněkud nezvyklý druh vlastnictví.

Představte si, že jdete po ulici, z domu se utrhne rampouch a udeří vás přímo do hlavy. Koho zažalujete o náhradu škody? Jak jsme právě viděli, nemůžete žalovat přímo svěřenský fond, protože ten nemá právní subjektivitu. Místo toho musíte u soudu žalovat Františka. Důležité však je nežalovat Františka jako soukromou osobu. Pokud prohraje, nebude Vám totiž platit náhradu škody z vlastní kapsy. Místo toho je třeba zažalovat Františka jako svěřenského správce. Jestliže případ u soudu prohraje, zaplatí vám náhradu škody z majetku ve svěřenském fondu.

Takže ve chvíli, kdy František jedná jako svěřenský správce, nastává situace „dva v jednom“. Neznamená to „rozdvojení osobnosti“ ve smyslu schizofrenie, ale jde o to, že bude mít dvě právní osobnosti. První právní osobnost je jeho osobní: sám za sebe může podepisovat smlouvy, kupovat a prodávat věci, a pokud se dopustí chyby, může být zažalován.

Jakmile se však František ujme role svěřenského správce, získává „druhou“ právní osobnost. Stane se „Františkem, svěřenským správcem“. František, svěřenský správce může také podepisovat smlouvy nebo kupovat a prodávat věci a může být také zažalován. Ovšem všechny tyto činnosti vykonává z pozice svěřenského správce. Pokud něco dostane, pak to není jeho, patří to svěřenskému fondu. Stejně tak pokud musí něco platit, nebude to platit z vlastní kapsy, ale z majetku ve svěřenském fondu.

Jako svěřenský správce si musí František vždy dávat pozor, aby tyto dvě osobnosti zcela oddělil.

4 Různé druhy svěrenských fondů

Různé druhy svěrenských fondů

Ve světě existují stovky různých druhů svěrenských fondů. Pro účely této knihy však začneme se dvěma – protože je mezi nimi podstatný rozdíl. Nazývají se fixní a diskreční.

Fixní svěrenský fond je sestaven tak, že zakládací listiny přesně určují, kdo co dostane a kdy to bude. Daniel se např. může rozhodnout založit fixní svěrenský fond. V zakládacích listinách by pak mohlo být uvedeno:

At' je oběma mým dcerám, Uršule a Denise, vyplacena částka 500 000 Kč až dosáhnou věku 25 let.

Svěrenští správci pak nemají možnost postupovat jinak. Každé z dcer musí vyplatit 500 000 Kč v den jejich 25. narozenin.

Pokud na věc nahlížíte z pohledu jistoty, pak je takový svěrenský fond vynikající. Je naprosto jasné, kdo dostane kolik peněz a kdy. Než však něco takového učiníte, měli byste dobře zvážit několik věcí. Např.:

- Co se stane s 500 000 Kč, pokud Uršula zemře dříve, než oslaví 25. narozeniny? Budou vyplaceny jejím dětem (pokud nějaké bude mít) – a jestliže ano, kdy? Bude se v jejích případech také čekat, než dovrší 25 let? Co se stane, jestliže zemře bezdětná? Kdo potom peníze dostane? Denisa? Nebo někdo jiný?
- Co se stane, pokud předčasně zemřou obě dcery?
- Co když bude Uršula v den svých 25. narozenin v exekuci?
- Co se stane, pokud bude Uršula závislá na drogách, hracích automatech nebo jí z nějakého jiného důvodu nebude vhodné v daný den peníze vyplatit?
- Protože bude Uršula fixní obmyslenou způsobem, jaký jsme načrtli výše, budou ji muset svěrenští správci o jejím pevném nároku na majetek z fondu informovat – bude tedy mít jistotu, že peníze získá. Může se stát, že se zadluží a bude čekat až dostane

peníze ze svěrenského fondu. Takže i když chtěl Daniel zajistit, aby peníze získala teprve až na ně bude zralá, ve výsledku je utratí už dříve.

Fixní svěrenský fond někdy může být tou správnou volbou, ale než jej vytvoříte a právě nezbytné listiny, je potřeba si tyto a mnohé další záležitosti dobře promyslet.

Druhým typem je diskreční svěrenský fond. Je mnohem oblíbenější, zřejmě proto, že je podstatně flexibilnější. Použijete-li diskreční typ, můžete v něm stanovit např. následující pravidlo:

Částka 1 000 000 Kč bude sloužit k poskytování podpory mým dětem nebo jejich potomkům v takové výši a v takovém okamžiku, kdy se svěrenský správce rozhodne.

Z této varianty je zřejmé, kdo dostane peníze. Pokud zůstanou Denisa s Uršulou jedinými dcerami, peníze mohou být vyplaceny pouze jim nebo jejich dětem, nikomu jinému. Pokud by se narodilo další dítě, potom bude automaticky do plnění zahrnuto. Co však není určeno – alespoň ne v oficiálních zakladatelských listinách – je kolik peněz bude komu vyplaceno nebo kdy má k výplatě dojít. Svěrenští správci tak mají mnohem větší možnosti, jak řešit problémy zmíněné výše, a mohou použít svůj selský rozum k tomu, aby splnili zakladatelova přání. Navíc budou peníze chráněny v případě, pokud by se Denisa nebo Uršula zadlužily. To je důvod, proč jsou diskreční svěrenské fondy v mnoha případech nejlepším řešením.

Ve skutečnosti se čistě diskreční nebo čistě fixní svěrenské fondy vyskytují pouze zřídka. Většina dobře připravených svěrenských fondů obsahuje prvky z obou typů. Např. v téměř každém diskrečním svěrenském fondu naleznete fixní pravidla, která musí svěrenští správci dodržovat. Většina fixních svěrenských fondů naopak v některých oblastech mlčí, a pokud zakladací listiny na některou otázku odpověď neobsahují, potom bude rozhodnutí nebo zvážení toho, zda něco udělat nebo ne, pouze na svěrenských správcích.

Existují také svěrenské fondy, které se někdy nazývají „hybridní“, které jsou někde na pomezí a kombinují v sobě jak prvky fixních, tak diskrečních svěrenských fondů. Příkladem fondu tohoto typu je svěrenský fond běžně označovaný jako „svěrenský fond s doživotním prospěchem“. Tento fond je v jiných zemích často zakládán formou závěti v situacích, kdy mají oba manželé děti z předchozích vztahů. Myšlenkou celé struktury je: „Všechn svůj majetek přenechám své ženě, aby jej mohla v klidu užívat a peníze čerpat až do konce života, a po její smrti bude zbylý majetek rozdělen mezi mé děti.“

Základní struktura takového svěrenského fondu je fixní. Přesto většinou obsahuje mnoho diskrečních částí. Svěrenský fond s doživotním prospěchem např. často stanoví,

že přeživší manžel má nárok na zisk z investic, ale nikoli na kapitál. Správci však mívají diskreční pravomoc do kapitálu „sáhnout“, je-li to třeba. Některé fondy postrádají bližší pravidla zvláště v praktických otázkách, kdy ponechávají rozložení portfolia, investiční politiku a mnoho dalších záležitostí na úvaze správců – většinou s určitou představou, kterou zakladatel uvede v memorandu přání (níže).

Nyní je dobré zmínit ještě jeden typ svěřenského fondu, kterým se budeme zabývat v této knize později. Jedná se o svěřenský fond za určitým účelem. Běžný svěřenský fond je založen ve prospěch lidí – obmyšlených. Naopak svěřenský fond za určitým účelem obmyšlené nemá. Místo toho je založen k dosažení nějakého účelu. Může se jednat o soukromý účel, jako je *„péče o mé koně“* nebo, častěji, veřejně prospěšný účel jako *„podporovat zlínskou mládež v hraní tenisu“*

Česká republika je tímto typem svěřenských fondů poměrně ojedinělá, mohou však být skvělým nástrojem pro dobročinné a další účely. O těchto možnostech hovoříme podrobněji v kapitolách 20 a 21.

Také díky tomu jsou české svěřenské fondy ve srovnání s ostatními zeměmi extrémně flexibilní. Pro nás to znamená, že máme k dispozici široké možnosti jak pomoci klientům k dosažení jejich cílů.